

Social Sciences
ISSN: 1308 7444 (NWSASOS)
ID: 2016.11.2.3C0139

Status : Original Study
Received: January 2016
Accepted: April 2016

Serkan Polat

Duzce University, spolatt@gmail.com, Duzce-Turkey

Semra Aktaş Polat

Duzce University, saktaspolat@gmail.com, Duzce-Turkey

<http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2016.11.2.3C0139>

**REKREASYONEL TABİAT PARKLARININ KORUNAN ALANLAR KAPSAMINDA
İNCELENMESİ: MERSİN İLİ ÖRNEĞİ**

ÖZ

Korunan alanlar kapsamında tabiat parklarının ele alındığı bu çalışmanın amacı, Mersin ilindeki tabiat parklarının, rekreasyon potansiyelinin belirlenmesidir. Belirlenen amaç doğrultusunda Mersin ili sınırlarında yer alan sekiz adet tabiat parkı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma verileri, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Birincil veriler, araştırmanın örneklemini oluşturan her bir tabiat parkı ile telefon aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ikincil veriler ise Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Mersin Valiliği'nin resmi internet sitelerinden elde edilmiştir. Toplanan veriler, Gülez Yöntemi ile analiz edilmiştir. Bu bağlamda, Mersin ili tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin, %63 (Çamdüzü Tabiat Parkı) ve %85 (100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı) aralığında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan Alanlar, Tabiat Parkları, Sürdürülebilirlik, Turizm, Mersin

**INVESTIGATION OF RECREATIONAL NATURE PARKS IN MERSIN AS PROTECTED
AREAS**

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the recreational potential of the nature parks operating in Mersin as protected areas. The sample is composed of eight nature parks located in Mersin. In the study, primary and secondary data were used. Primary data were collected from each nature park via telephone. Secondary data were collected from the official websites of Ministry of Forestry and Water Affairs, Seventh Regional Directorate of Nature Protection and National Parks, General Directorate of Meteorology and Governorship of Mersin. Gülez method was used to analyze the data in order to determine the recreational potential of the nature parks. According to the results of the analysis, it was found that the values of the nature parks' recreational potential range from 63% (Çamdüzü Nature Park) to 85% (Gümüşkum Nature Park).

Keywords: Protected Areas, Nature Parks, Sustainability, Tourism, Mersin

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Korunan alanlar kapsamında; milli parklar, tabiatı koruma alanları, tabiat anıtları, yaban hayatı geliştirme sahaları, tabiat parkları ele alınmaktadır. 2015 tarihi itibarı ile Türkiye'de toplam; 40 milli park, 31 tabiatı koruma alanı, 112 tabiat anıtı, 81 yaban hayatı geliştirme sahası ve 2.033 tabiat parkı mevcuttur (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2016a). Değirmencioğlu ve Ahipaşaoğlu'nun (2011:50) ifadesine göre, doğayı korumanın uygulamadaki şekli milli parklardır. 2873 Sayı ve 1983 tarihli Milli Parklar kanunu ile bu alanların turizm etkinliklerine açılarak korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Günümüzdeki anlamı ile koruma, yeryüzü kaynaklarının bakımı ve akıllıca kullanımını ifade etmektedir. Korunan alanların yönetimi ve planlaması, geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (MacKinnon ve diğ., 1986:xvi).

Korunan alanların, temelde (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2012:2) bilimsel araştırma, yabanıl bölgelerin korunması, türlerin, ekosistemin ve genetik çeşitliliğin korunması, çevresel hizmetlerin devamlılığının sağlanması, doğal ve kültürel değerlerin korunması, turizm ve rekreasyon, doğa eğitimi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kültürel, geleneksel ve folklorik özelliklerin devamlılığının sağlanması olmak üzere dokuz amacı vardır. Yaban hayatının tehdit altında olduğunu gören hükümetler, bu konuda bilinçlenmiş ve yaban hayatının bugünü ve geleceği için milli parklar kurmuştur. Yaban hayatı ve ekoturizmi destekleyen yaklaşık 100 ülkede, 6.000'den fazla milli park bulunmaktadır (National Parks Worldwide, 2016). Korunan alanlar olarak milli parklar, insanoğluna pek çok alanda yarar sağlamaktadır. Parkın içindeki eğlence kaynakları, ekonomik değerlerin bir göstergesi olarak geleceğe yönelik planlama yapmada önemli olarak görülmektedir (Beal, 1995:292).

ABD'de 1872 yılında kurulan Yellowstone Milli Parkı ilk milli park örneğidir (National Park Service, 2016). 1879'da Avustralya'da kurulan Royal Milli Parkı, 1885'te Kanada'da kurulan Banff Ulusal Parkı, öne çıkan diğer milli park örnekleridir. Dünyanın en büyük milli parkı, 1974'te Danimarka hükümetince oluşturulan Kuzeydoğu Grönland Ulusal Parkı'dır (National Parks Worldwide, 2016). Ülkemizde ilk milli park, 1958 yılında İç Anadolu'da kurulan Yozgat Çamlığı Milli Parkı'dır (Değirmencioğlu ve Ahipaşaoğlu, 2011:50).

1983 tarihli 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'na göre milli park; "bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları" olarak tanımlanmıştır. Aynı kanunda, tabiat parkı; "bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçaları" olarak tanımlanmıştır. Tabiat parkları arasında, alanı bakımından Balıkesir Ayvalık'ta bulunan Ayvalık Adaları 19.624 ha, Denizli Çivril ilçesi sınırlarında yer alan Akdağ 14.692 ha, Aydın Söke ilçe sınırlarında yer alan Bafa Gölü 11.842 ha alanı ile en büyük tabiat parklarıdır (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2016b).

Ormanlık alanların bir kısmının, rekreasyon alanı olarak düzenlenmesi, toplumun çeşitli katmanlarının, ormanların korunmasına duyarlı hale getirilmesi, orman bilincinin ve orman sevgisinin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle halkın spor, ekoturizm, piknik, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik büyük yerleşim yerleri civarında, ormanların bir kısmının

rekreasyon alanı olarak ayrılması ve planlanması hedeflenmektedir (Orman Genel Müdürlüğü, 2012:63).

Türkiye'nin 21 milyon 678 bin 134 hektarlık orman alanı bulunmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu bu ormanlık alanın 11 milyon 558 bin 668 hektarı normal alan iken, 10 milyon 119 bin 466 hektarı bozuk alandır. İl düzeyinde incelendiğinde, en büyük ormanlık alana sahip il Antalya'dır. Antalya, toplamda 1 milyon 126 bin 412 hektarlık orman alanına sahiptir. Çalışma alanı olarak belirlenen Mersin ise toplamda, 889 bin 817 hektar ormanlık alana sahiptir (Orman Genel Müdürlüğü, 2016).

Ormanların sağlık, spor, estetik, kültürel ve sosyal fonksiyonlarını halkın hizmetine sunmak amacıyla 11 bin 230 hektar orman alanında, toplam 110 adet kent ormanı kuruluşu gerçekleştirilmiştir. Halkın, günübirlik dinlenme ve piknik ihtiyacını karşılamak amacıyla toplam 1.441 adet, 15 bin 442 hektarlık orman alanı ise orman içi dinlenme yeri olarak düzenlenmiştir (Orman Genel Müdürlüğü, 2012:23).

Özellikle, yaşamların hatta mekanların aynılaştığı bir dönemde, farklı bir atmosferde doğa ile iç içe olmak isteyen insanlar, rekreasyon etkinliklerine yönelmiş, tabiat parkları ve milli parklar yerli ve yabancı turistlerin rekreasyon etkinlikleri için özellikli doğal alanlar haline gelmiştir. Bu alanlarda gerçekleştirilebilecek rekreasyon etkinlikleri arasında; kampçılık, piknik, fotoğraf, avcılık, yaban hayatın gözlenmesi vb. etkinlikler sayılabilir. Bu etkinlikler arasında piknik ve kampçılık en çok tercih edilen etkinliklerdir denilebilir. Açık alan rekreasyonu, insanların günlük veya haftalık rutinlerinin bir parçası olarak doğal ve yeşil alanlardaki etkinliklerini ifade eder (Bell ve diğ., 2007:7).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Tabiat parkları, günlük hayatın ev ve iş yeri döngüsünde sürdürüldüğü günümüzde, doğa ile baş başa kalmayı arzu eden insanlar tarafından tercih edilebilecek önemli rekreatif alanlardır. Tabiat parkları, sahip olduğu rekreatif etkinliklere katılım olanağı ve bol miktarda yeşilin cazibesi nedeniyle davetkâr mekânlar olarak kabul edilebilir. Mersin özelinde rekreasyon potansiyelleri belirlenen tabiat parklarına vurgu yapılmasını ve kitleler halinde muazzam büyüklükte konaklama tesisleri yerine doğa ile iç içe rekreatif etkinliklere katılma olanağı sağlayan alanlara dikkat çekmesi bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

3. LİTERATÜR TARAMASI (LITERATURE REVIEW)

Korunan alan olgusu yeni bir olgu değildir. M.Ö. 252 yılında Hindistan İmparatoru Asoka; hayvan, balık ve ormanların korunması için bir ferman çıkartmıştır. M.S. 1084'te İngiltere Kralı William, ülkenin yönetimi ve gelişimi noktasında rasyonel planlar gerçekleştirebilmek için krallığa bağlı tüm toprakların, ormanlık alanların, balık vb. av alanları gibi tüm kaynakların envanterinin çıkarılmasına yönelik girişimlerde bulunmuştur (MacKinnon ve diğ., 1986:1).

Korunan alan olgusu yeni olmamakla birlikte, korunan alanların ve parkların kurulması ve yönetimine ilişkin ilgi dünya ölçeğinde hızla artmaktadır (Dixon ve Sherman, 1990). Hızla artan bu ilginin kaynağı, korunan alanların biyolojik çeşitliliğinin korunması (Dixon ve Sherman, 1990; Dudley, 2008:2), turizm ya da diğer ekonomik kullanımlardan beklenen ekonomik yarar (Dixon ve Sherman, 1990) olarak düşünülmektedir. Korunan alanlar özellikle yerel düzeyde,

insanların geçimine katkıda bulunurken, biyolojik çeşitliliğin korunması için bir dayanak olmaktadır (IUCN, 2016).

Hızla artan nüfus yoğunluğu, korunan alanların yaşayan en önemli tehdit unsuru haline gelmiştir (Woodroffe ve Ginsberg, 1998). 2008 yılında Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından yapılan tanıma göre; korunan alan, ilgili ekosistemler ve kültürel değerleri ile doğanın, uzun vadeli korunması amacıyla yasal ya da diğer etkili yollarla tanınan ve yönetilen açıkça tanımlanmış coğrafi bir alandır (IUCN, 2016).

İlgili literatür incelendiğinde, korunan alanlar ile ilgili çalışmaların; korunan alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerin doğal rezervlere (bitki türleri, yabani hayvan varlıkları vb.) olan/olası etkileri (Leung ve Marion, 1999; Parakash Kala, 2005; Tomas, 2007; Kareiva ve diğ., 2007; Gaveau ve diğ., 2009; Tomczyk, 2011), korunan alanların yönetimi (Wagar, 1964; Duffus ve Dearden, 1990; Ayan ve diğ., 2009; Western ve diğ., 2009; Ioja ve diğ., 2010; Güneş, 2011), korunan alanlardaki tür çeşitliliği (Gündoğdu, 2002; Çobanoğlu ve Akdemir, 2004), korunan alanların insanoğluna olan sosyolojik ve psikolojik etkileri (Hull IV ve Michael 1995; Mansuroğlu, 2006; Bour ve Tynon, 2010) ile tabiat parkları ve rekreasyon potansiyeli (Kellomaki, 1978; Aytekin ve diğ. 2001; Akten 2003; Chhetri ve Arrowsmith 2008; Toroğlu ve Gürbüz, 2008; Sandal, 2008; Şimşek ve Korkut, 2009; Yılmaz ve diğ., 2009; Polat ve Polat, 2012; Çalık ve diğ., 2013; Sandal ve Karademir, 2013; Altunöz ve diğ., 2014) üzerine odaklandığı ifade edilebilir.

Korunan alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlerin, doğal rezervlere etkisi konusunda; Leung ve Marion (1999) gittikçe artan rekreasyon ve turizm faaliyetlerinin parkurları tahrip ettiğini ve bu tahrip nedeniyle korunan alanların dünya çapında büyüyen bir yönetim sorunu ile karşı karşıya geldiğini ifade etmiştir.

Parakash Kala (2005) nüfus yoğunluğunun, tıbbi bitki türleri üzerindeki tehdidi üzerinde durmuştur. Tomas (2007) Afrika'da yaban hayatı için tehlike oluşturan Bushmeat (yabani hayvan eti) ticaretinin, Afrika'da yaban hayatı olumsuz etkilediğine vurgu yaparak, toplum temelli korumacılığın önemine değinmiştir. Kareiva ve diğ. (2007) tüm canlılarda olduğu gibi insanoğlunun da yaşamını sürdürmek ve yayılmak için gıda üretimi, tehlikelere maruz kalmama amacı veya ekonomik amaçlarla ekosistemi evcilleştirdiğini, ancak insanoğlunun bu konuda, daha öncesinde öngörülemeyen bazı hatalar yaptığını ifade etmiştir.

Gaveau ve diğ. (2009) korunan alan uygulamasının kendi sınırları içinde ormansızlaşmaya yol açıp açmadığını sorguladığı çalışmada, 1990 ve 2000 yılları arasında korunan alanlarda, ormansızlaşmanın korunmasız alanlara göre daha düşük oranda olduğunu tespit etmiştir. Tomczyk (2011) yürüyüş, binicilik ve bisiklete binme gibi insan etkinliklerinin, korunan alanlar üzerindeki belirleyici etkisini toprak erozyonu ve bitki varlıklarının ezilmesi bağlamında, değerlendirmiştir.

Korunan alanların yönetimi konusunda; Wagar (1964), rekreasyon alanlarının insan üzerindeki, insanların da rekreasyon alanlar üzerindeki etkilerini taşıma kapasitesi kapsamında inceleyerek yönetim noktasında, alanların kullanımına yönelik bazı önlemler alınmasının gerekliliğine değinmiştir. Duffus ve Dearden (1990) hem sosyal hem de biyolojik anlamda yaban hayatını koruma noktasında, yönetim planlarında revizyona gidilmesi gerekliliğini tartışmışlardır.

Ayan ve diğ. (2009) korunan alanların, uluslararası statülere ve sertifikasyon sistemlerine göre değerlendirilmesinin üzerinde

durmuştur. Western ve diğ. (2009) korunan alanlarda yaşanan kayıpları, insan kaynaklı değişiklikler ve ekolojik faktörler üzerinden yorumlayarak, söz konusu kayıpların, koruma politikaları ve toplum temelli uygulamaları gerektirdiğine işaret etmiştir. Korunan alanların hızla artmasına rağmen, korumanın amaçlarının belirsiz olduğuna değinen Ioja ve diğ. (2010), korumacılığın hedeflerine ulaşabilmesi için (1) korumanın değeri ve (2) koruma kaynakları olmak üzere iki kriter belirlemiştir.

Korunan alanların, geçmişte yalnızca insan faaliyetlerinin yasaklandığı ya da sınırlandırıldığı alanlar olarak tanımlandığına değinen Güneş (2011:47) bu durumun, korunan alanlar için klasik ve merkezîyetçi koruma yaklaşımları yerine; yeni, daha etkili ve yerel ölçekte koruma ve planlama araçlarının gerekliliğini gündeme getirdiğine değinmiştir. Korunan alanlardaki tür çeşitliliği konusunda; Gündoğdu (2002) Haziran 1999-Nisan 2001 tarihleri arasında, Isparta il sınırları içerisinde yer alan 4 ayrı korunan alanda yaptığı gözlemlerde 32 familyaya mensup 4 cins, 83 tür ve 3 alt tür tespit etmiştir. Çobanoğlu ve Akdemir (2004) ise Bolu'da bulunan Abant Gölü Tabiat Parkı ve Çorum'da bulunan Çatak Tabiat Parkı ile Boğazköy-Alacahöyük Milli Parkı'nda bulunan liken türlerine ilişkin bir takson listesi çıkarmışlardır.

Korunan alanların, insanoğluna olan sosyolojik ve psikolojik etkileri konusunda; Hull IV ve Michael (1995), açık havada insanların eğlence deneyimleri ile birlikte ruh halinde önemli değişiklikler yaşadıklarını, özellikle de stresin azaldığını belirtmişlerdir. Mansuroğlu (2006), henüz turizmin yaygınlaşmadığı Antalya'nın korunan alanlar bakımından önemli bir ilçesi olan Akseki'de yerel halkın, turizm gelişmelerine yaklaşımlarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmasının sonucunda, bölgede canlandırılacak turizm faaliyeti ile ekonominin canlanacağı, dışa göçün azalacağı vurgusunu yapmıştır. Bour ve Tynon (2010) tabiat parklarının, kentsel toplulukların sağlık ve refahına olan katkılarından bahsetmiş ve bu alanların sosyal bağları güçlendirdiğine vurgu yaparak konuyu sosyal sermaye temelinde irdelemişlerdir.

Tabiat parkları ve rekreasyon potansiyeli konusunda ise Kellomaki (1978), seçilen rekreasyon faaliyeti ile rekreasyon faaliyetinin gerçekleştirileceği alan arasındaki ilişkiyi, ilgili alanın rekreasyon potansiyelini baz alarak irdelemiştir. Aytekin ve diğ. (2001) tarafından Bartın İnkumu üzerine yapılan çalışmada, açık mekanların fayda değer analizi gerçekleştirilmiş, Bartın İnkumu tatil beldesi aktüel açık hava rekreasyon potansiyeli %73 ile çok yüksek olarak tespit edilmiştir. Akten (2003:121) Isparta'da bulunan, yedi ormanıçi dinlenme alanı, bir tabiat parkı ve bir kent parkının rekreasyon alanını belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasında, söz konusu alanların rekreasyonel potansiyelini yüksek, orta ve düşük seviyelerde olduğunu tespit etmiştir.

Chhetri ve Arrowsmith (2008), doğal turizm destinasyonlarının rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde, Coğrafi Bilgi Sistemi aracılığı ile Halls Gap Karavan Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğunu tespit etmiş ve rekreasyon potansiyeli yüksek alanlarda, yürüyüş parkurlarının yoğun olduğunu, bu yoğunluğun etkisini azaltabilmek adına alternatif stratejiler geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamışlardır. Toroğlu ve Gürbüz (2008:287), Kahramanmaraş'ın Andırın ilçesi sayfiye yaylalarını araştırma alanı olarak belirledikleri çalışmada, araştırma sahasında, genel olarak kuzeye doğru çıkıldıkça yaylaların rekreasyon değerinin yükseldiğine dikkat çekmişlerdir.

Sandal (2008), Çukurova'nın kuzeyindeki sayfiye amaçlı yayla yerleşimlerini incelemiş ve bu alanların rekreasyon potansiyelini belirlemiştir. Şimşek ve Korkut (2009) tarafından Tekirdağ kıyı şeridi rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda; Tekirdağ kıyı şeridi alanının rekreasyon değeri, yüksek olarak belirlenmiştir. Yılmaz ve diğ. (2009), Artvin Kafkasör Kent Ormanı, rekreasyon potansiyelini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmanın sonucunda; Artvin Kent Ormanı'nın rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Polat ve Polat (2012) tarafından Karabük Yenice Ormanları'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışma sonucunda; Yenice Ormanı Dinlenme Yeri'nin rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalık ve diğ. (2013) tarafından Ballıkayalar Vadisi Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal kaynak değerleri ile alanın açık hava sportif rekreasyon aktiviteleri açısından potansiyelinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada, alanın orman içi açık hava sportif rekreasyon aktiviteleri açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sandal ve Karademir (2013) tarafından Kahramanmaraş rekreasyon alanları ile ilgili olarak yapılan araştırmada, Kahramanmaraş rekreasyon alanlarının rekreasyonel potansiyelinin %47 ile %74 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Altunöz ve diğ. (2014:33), Sinop'ta bulunan Hamsilos Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesine yönelik yaptıkları araştırmada, alanın rekreasyon potansiyelinin yüksek olduğunu tespit etmiştir.

4. ARAŞTIRMANIN ALANI VE AMACI (SCOPE AND FIELD OF THE STUDY)

Araştırma, Mersin ilini kapsamaktadır. 15 bin 853 km² yüzölçümünün %87'si dağlık ve %54'ü ormanlık arazi olan Mersin'in 608 km kara sınırına karşılık 321 km deniz sınırı bulunmaktadır (Mersin Valiliği, 2016). Toplam 1 milyon 745 bin 221 (TUİK, 2016a) kişilik nüfusa sahip, eski adıyla İçel olan Mersin, gerek kitle ve kültür, gerekse doğa turizmi için yeterli kaynaklara sahip turistik bir şehirdir. Araştırmanın amacı, tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin belirlenmesidir. Bu bağlamda, Mersin'de faaliyet gösteren 8 tabiat parkı araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Araştırma kapsamındaki tabiat parkları sırasıyla (1) 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, (2) Kuyuluk Tabiat Parkı, (3) Çamdüzü Tabiat Parkı, (4) Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, (5) Karaekşi Tabiat Parkı, (6) İncekum Tabiat Parkı, (7) Pullu Tabiat Parkı, (8) Dikilitaş Tabiat Parkı'dır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ (RESEARCH METHODOLOGY)

Tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde, Gülez'in Ormanıç Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması'na ilişkin değerlendirme formu kullanılmıştır. Gülez'e (1990:132) göre, toplam alanı 10 bin hektarı bulan ve dış turizme de açılan ormanıç rekreasyon alanlarının, halkın ve yabancı turistlerin rekreasyon ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabileceği, bu alanların rekreasyon potansiyellerinin ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Gülez (1990:134) bu amaçla, ülkemiz koşullarına uygun olarak, bir orman içi rekreasyon alanının açık hava rekreasyon potansiyelinin kolaylıkla saptanmasına olanak verebilecek bir yöntemin gereğini belirtmiş ve bir yöntem geliştirmiştir.

Gülez ormanıç rekreasyon alanının potansiyelinin belirlenmesinde; alanın peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirliği, rekreatif kolaylığı ve olumsuz etkilerinin toplamı kullanılmaktadır. Tablo 1'de, Gülez tarafından, orman içi rekreasyon alanının açık hava

rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde kullanılan faktörler ve etki dereceleri yer almaktadır. Gülez (1990:139), ormaniçi rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik olarak geliştirdiği bu yöntemin olumlu ve olumsuz yönlerine de değinmiştir. Gülez'e (1990:139) göre, yöntemin çok pratik ve uygulanabilirliğinin kolay olması, yöntemin olumlu bir yönü iken subjektif eğilimli olması, yöntemin olumsuz yönlerinden biridir. Bununla birlikte, gerek günümüzde gerekse gelecekte rekreasyon potansiyelinin belirlenebilmesinde yardımcı bir araç olması bakımından olumlu olarak değerlendirilirken, kesin bir sonuç vermemesi, olumsuz bir yön olarak belirtilmiştir. Yöntemle alınan sonuçların bir kesinlik ifade etmemesi ve aynı yer için farklı sonuçlar elde edilme olasılığına karşın, sonuçlar arasındaki farkın, sonucu etkileyecek düzeyde olmayacağı ifade edilmiştir.

Tablo 1. Gülez Yöntemi'ne göre sembollerin anlamı ve alabilecekleri maksimum puanlar

(Table 1. Meaning of symbols and maximum ratings in Gulez Method)

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Ögenin Ağırlık Puanı)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum-10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Kaynak: Gülez, 1990:134

Çalışmada, birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen veriler kullanılmaktadır. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı için 05-06 Mart 2014 ve 08 Ocak 2016 tarihlerinde; Kuyuluk Tabiat parkı için 06 Mart 2014 ve 05 Ocak 2016 tarihlerinde; Çamdüzü Tabiat Parkı için 07 Mart 2014 tarihinde; Erdemli Tabiat Parkı için 06 Mart 2014 ve 04 Ocak 2016 tarihlerinde; Karaeği Tabiat Parkı için 07 Mart 2014 tarihinde; İncekum Tabiat parkı için 05-06 Mart 2014 ve 04 Ocak 2016 tarihlerinde; Pullu ve Dikilitaş tabiat parkları için 06 Mart 2014 tarihinde telefon görüşmeleriyle, ilgili tabiat parklarına yönelik birincil verilere ulaşılmıştır. Konu ile ilgili olarak T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'ne dilekçe ile bir başvuru yapılarak, araştırma için gerekli bilgiler talep edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ikincil veriler; T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'ne yapılan talep doğrultusunda paylaşım sunulan bilgiler, bunun dışında, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, Meteoroloji Genel Müdürlüğü ile Mersin Valiliği'nin resmi internet sitelerinden elde edilmiştir.

6. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSION)

Araştırma alanı olarak belirlenen Mersin ilinde, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 7. Bölge Müdürlüğü İl Şube Müdürlüğü sorumluluğunda 8 Tabiat Parkı bulunmaktadır.

Tablo 2. Mersin tabiat parkları
(Table 2. Nature parks in Mersin)

Tabiat Parkları	Çalışma İçindeki Kodu	İlçesi
100 Yıl Gümüşkum	A	Mezitli
Kuyuluk	B	Mezitli
Çamdüzü (Şehitlik)	C	Silifke
Erdemli Talat Göktepe	D	Erdemli
Karaekşi	E	Mut
İncekum	F	Aydıncık
Pullu I	G	Anamur
Pullu II (Dikilitaş)	H	Anamur

Kaynak: Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre düzenlenmiştir.

Çalışma kapsamına alınan tabiat parkları A'dan H'ye Tablo 2'de verildiği gibi kodlanmıştır.

6.1. Peyzaj Değeri (Landscape Value¹)

Gülezer (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkına ait peyzaj değerinin hesaplanmasında; alanın büyüklüğü, bitki örtüsü, deniz, göl ve akarsu kıyısı olup olmaması, alanın yüzeysel durumu, görsel kalitesi ve sahip olduğu diğer özellikler değerlendirilmektedir. Bir tabiat parkının peyzaj değerinin alabileceği maksimum puan 35'tir.

6.1.1. Alanın Büyüklüğü (Size of the Area)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde birinci öge, alanın büyüklüğüdür. Gülezer (1990) yöntemine göre bir tabiat parkı, alanının büyüklüğü bakımından en fazla 4 puan alabilmektedir. Tabiat parkının alanı 10 hektardan büyükse 4 puan, 5-10 hektar arasında ise 3 puan, 1-5 hektar büyüklüğünde ise 2 puan ve 0,5-1 hektar büyüklüğünde ise 1 puan alabilmektedir. Bu kriterler ışığında: 22,98 hektarlık bir alan ile 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı 4 puan; 19,83 hektarlık bir alan ile Kuyuluk Tabiat Parkı 4 puan; 5,68 hektarlık bir alan ile Çamdüzü Tabiat Parkı 3 puan; 26,14 hektarlık bir alan ile Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı 4 puan; 8,5 hektarlık bir alan ile Karaekşi Tabiat Parkı 3 puan; 23,71 hektarlık bir alan ile İncekum Tabiat Parkı 4 puan; 10,3 hektarlık bir alan ile Pullu Tabiat Parkı 4 puan; 33,5 hektarlık bir alan ile Dikilitaş Tabiat Parkı 4 puan almıştır.

6.1.2. Bitki Örtüsü (Vegetation Cover)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde ikinci öge, alanın bitki örtüsüdür. Gülezer (1990) yöntemine göre bir tabiat parkı, bitki örtüsüne bakımından en fazla 8 puan alabilir. Mersin bitki örtüsü, Akdeniz iklimine uyum sağlayan maki bitki örtüsüdür (Mersin Orman Bölge Müdürlüğü, 2016). Bölgenin bitki örtüsü, yazın sıcak ve kurak geçmesine bağlı olarak çoğunlukla kurakçıl karakterdedir. Bu nedenle, Akdeniz Alt Bölümü'nde ışık ve sıcaklık isteği oldukça yüksek, kalın ve parlak yapraklı, herdem yeşil çalı ve/veya ağaççık toplulukları ve iğne yapraklı ormanlar yaygındır. Bölgenin yüksek kesimlerinde ise iğne yapraklı ağaçlardan oluşan ormanlar görülür (Duran ve Günek, 2010:138). Ele alınan tüm tabiat parklarına, Mersin

¹Bu çalışmada, 6.1 başlığından itibaren kullanılan parantez içi İngilizce tanımlamalar Gülezer'in (1990) "Ormaniçi Rekreasyon Potansiyeli Değerlendirme Formu" için kullandığı İngilizce tanımlara sadık kalınarak aynen yazılmıştır.

bitki örtüsüne ilişkin ağaçlık, çalılık ve çayırılık olması sebebiyle 8 puan verilmiştir.

6.1.3. Deniz, Göl ve Akarsu Kıyısı (Open Water)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde üçüncü öge, tabiat parkının deniz, göl ve akarsu kıyısına sahip olup olmadığıdır. Gülez (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkı deniz, göl ve akarsu kıyısına sahip olup olmamasına göre en fazla 8 puan alabilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkı doğal kumsala sahip olduğu için 8 puan; Karaekşi Tabiat Parkı'na dere kenarında olması sebebiyle 4 puan verilirken, Kuyuluk Tabiat Parkı ve Çamdüzü Tabiat Parkı deniz, göl, akarsu ve dere kıyısında olmadığından puan verilmemiştir.

6.1.4. Yüzeysel Konum (Land Form-Topography)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde dördüncü öge, tabiat parkının yüzeysel konumudur. Gülez (1990) yöntemine göre bir tabiat parkı, yüzeysel konumuna bakımından en fazla 5 puan alabilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı Mersin Silifke devlet karayolunun on ikinci kilometresinde yer alması, az eğimli ve yer yer düzlük olması nedeniyle 3 puan; Kuyuluk Tabiat Parkı Mersin Fındıkpınar karayolunun on beşinci kilometresinde yer alması ve orta engebeli olması nedeniyle 1 puan; Çamdüzü Tabiat Parkı Silifke Gülnar yolunun yedinci kilometresinde yer alması ve az engebeli olması nedeniyle 2 puan; Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı Erdemli Silifke devlet karayolunun beşinci kilometresinde yer alması, az eğimli ve yer yer düzlük olması nedeniyle 3 puan; Karaekşi Tabiat Parkı'na Mut Karaman Devlet karayolundan yedi kilometre asfalt yol ile ulaşılması ve orta engebeli olması nedeniyle 1 puan; İncekum Tabiat Parkı Silifke Aydınçık karayolunda Aydınçık ilçesine iki kilometre uzaklıkta olması ve orta engebeli olması nedeniyle 1 puan; Pullu Tabiat Parkı Mersin-Antalya D400 karayolu üzerinde, Anamur ilçesine sekiz km uzaklıkta olması ve orta engebeli olması nedeniyle 1 puan; Dikilitaş Tabiat Parkı Mersin-Antalya D400 karayolu üzerinde, Bozyazı ilçesine dört km uzaklıkta ve Pullu Tabiat Parkı'nın hemen yakınında bulunmaktasının yanı sıra orta engebeli olması nedeniyle 1 puan verilerek değerlendirilmiştir.

6.1.5. Görsel Kalite (Visual Quality)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde beşinci öge, tabiat parkının görsel kalitesidir. Gülez (1990) yönteminde bir tabiat parkı, görsel kalitesine göre en fazla 4 puan alabilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı, Çamdüzü Tabiat Parkı, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkı panoramik görünümlere sahip olması nedeniyle 4 puanla değerlendirilmiştir. Karaekşi Tabiat Parkı ve İncekum Tabiat Parkı ise alanın genel görsel bir estetik değerine sahip olması dolayısıyla 3 puanla değerlendirilmiştir.

6.1.6. Diğer Özellikler (Other Characteristics)

Bir tabiat parkının peyzaj değerinin belirlenmesinde altıncı öge, tabiat parkının sahip olduğu diğer özelliklerdir. Gülez (1990) yönteminde, bir tabiat parkı, diğer özelliklerine göre en fazla 6 puan alabilir. Doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları ve kuşların varlığı, diğer özelliklere örnek olarak değerlendirilmeye alınabilmektedir.

Tablo 3. Peyzaj değeri
(Table 3. Landscape value)

Özellik	Mak. Puan	Açıklamalar	Puan	A	B	C	D	E	F	G	H	
Alanın Büyüklüğü	4	10 ha. dan büyük	4	4	4	-	4	-	4	4	4	
		5-10 ha	3	-	-	3	-	3	-	-	-	
		1-5 ha	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
		0,5-1 ha	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8	8	8	8	8	8	8	8	8	
		Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Yalnız çayırılık ve çalılık	3-4	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Çayırılık, seyrek çalılık	2-3	-	-	-	-	-	-	-	-	
Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8	8	-	-	8	-	8	8	8	
		Göl kıyısı	6-7	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Akarsu kıyısı	4-5	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Dereler	1-4	-	-	-	-	4	-	-	-	
Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Hafif dalgalı	4	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Az eğimli, yer yer düzlük	3	3	-	-	3	-	-	-	-	
		Az engebeli	2	-	-	2	-	-	-	-	-	
Görsel Kalite	4	Orta engebeli	1	-	1	-	-	1	1	1	1	
		Panoramik görünüm	3-4	4	4	4	4	-	-	4	4	
		Güzel görüş ve vistalar	2-3	-	-	-	-	3	3	-	-	
Diğer Özellikler	6	Alanın genel görsel estetik değeri	1-3	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6	6	2	2	4	4	6	6	6	
Peyzaj Değeri Toplam Puan			Mak. Puan	35	33	19	19	31	23	30	31	31

A: 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı
B: Kuyuluk Tabiat Parkı
C: Çamdüzü Tabiat Parkı
D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı

E: Karaekşi Tabiat Parkı
F: İncekum Tabiat Parkı
G: Pullu Tabiat Parkı
H: Dikilitaş Tabiat Parkı

100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı sahasındaki kumsalın bir bölümünde, Carreta carreta kaplumbağaları yumurtlama yapmaktadır. Aynı zamanda saha içerisinde, deniz kaplumbağalarının bakım ve tedavi edildiği "Mersin Deniz Kaplumbağaları Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi" bulunması (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014a) nedeniyle **6** puanla değerlendirilmiştir. Kuyuluk Tabiat Parkı, sahadaki doğal maki örtüsü ile **2** paunla değerlendirilmiştir. Çamdüzü Tabiat Parkı da yine sahadaki tipik maki formasyonu ve kızılçam (Pinus

brutia), bitki örtüsü (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014b) ile bilinmektedir. Bu nedenle 2 puanla değerlendirilmiştir. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, asırlık kızılçam ağaçları (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014c) nedeniyle 4 puanla değerlendirilmiştir. Karaekşi Tabiat Parkı, saha içerisinde bulunan doğal kaynak suyu, dere kenarı ve sahayı kaplayan çınar ağaçları ve kızılçam ağaçları ile orman özelliği olan bir sahadır. Tabiat Parkı ve alabalık üretim istasyonu ile iç içe bulunmaktadır (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014d). Bu nedenle 4 puanla değerlendirilmiştir. İncekum Tabiat Parkı saha ve çevresinde Akdeniz Fokları, Kırmızı Gagalı Gümüşü Martılar ve sürüngen çeşitlerinin görülebilmesinden dolayı (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014e) 6 puanla değerlendirilmiştir. Pullu Tabiat Parkı sahası deniz kaplumbağalarının üreme kumsalına sahip olması nedeniyle (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014f) 6 puanla değerlendirilmiştir. Dikilitaş Tabiat Parkı sahası, deniz kaplumbağalarının üreme kumsalına sahiptir (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2014g). Bu nedenle 6 puanla değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında Mersin'de bulunan 8 tabiat parkına ait peyzaj değerleri, Tablo 3'te bütün olarak yer almaktadır. Tablo 3'te yer alan değerlere göre, 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı 33 puan ile peyzaj değeri bakımından en yüksek değeri alırken, 19'ar puanla en düşük değeri paylaşan Kuyuluk Tabiat Parkı ve Çamdüzü Tabiat Parkı, peyzaj değeri bakımından son sırada bulunmaktadır. Diğer tabiat parklarının peyzaj değerleri; Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı 31 puan, Karaekşi Tabiat Parkı 23 puan, İncekum Tabiat Parkı 30 puan, Pullu Tabiat Parkı 31 puan ve Dikilitaş Tabiat Parkı 31 puan olarak belirlenmiştir.

6.2. İklim Değeri (Climate Value)

Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkının iklim değerinin hesaplanmasında; alanın ortalama sıcaklığı, ortalama yağış miktarı, ortalama güneşlenme seviyesi ve rüzgarlılığı değerlendirilmektedir. Güleç (1990) yöntemine göre bu değerler için, orman içi rekreasyon aktivitelerinin en yoğun olduğu dönemler değerlendirmeye alınmalıdır. Bir tabiat parkının iklim değerinin alabileceği maksimum puan 25'tir.

6.2.1. Sıcaklık (Temperature)

Bir tabiat parkının iklim değerinin belirlenmesinde birinci öge, tabiat parkının yaz ayları (Haziran-Temmuz-Ağustos) ortalama sıcaklığıdır. Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkı, sıcaklık bakımından en fazla 10 puan alabilir. Mersin il geneli ortalama sıcaklık değerleri için Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi internet sitesinden (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2015) yararlanılmıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre, 1950-2014 yılları arasında Mersin ili Haziran ayı ortalama sıcaklık değeri 25,2 °C, Temmuz ayı ortalama sıcaklık değeri 27,9°C ve Ağustos ayı sıcaklık değeri ise 28,3°C'dir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2015). Bu verilere göre, Mersin iline ilişkin Haziran-Temmuz-Ağustos ayları ortalama sıcaklık değeri 27,1°C olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda, tabiat parklarının iklim değeri hesaplanırken ele alınan sıcaklık ögesi her bir tabiat parkı için 8 puan ile değerlendirilmiştir.

6.2.2. Yağış (Precipitation)

Bir tabiat parkının iklim değerinin belirlenmesinde ikinci öge, alana yaz aylarında (Haziran-Temmuz-Ağustos) düşen toplam yağış miktarıdır. Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkı, yağış

bakımından en fazla 8 puan alabilir. Mersin il geneli ortalama yağış değerleri için Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi internet sitesinden yararlanılmıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre, 1950-2014 yılları arasında Mersin ili Haziran ayı yağış miktarı 8,9 kg/m², Temmuz ayı yağış miktarı 7,6 kg/m² ve Ağustos ayı yağış miktarı ise 4,7 kg/m²'dir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2015). Bu verilere göre, Mersin iline ilişkin Haziran-Temmuz-Ağustos ayları toplam yağış miktarı 21,2 kg/m² olarak hesaplanmıştır. Yağışın, rekreasyon üzerinde olumsuz etkisi göz önünde tutularak, yaz ayları toplam yağış miktarı 50 mm ve daha düşük olan yörelere en fazla 8 puan verilmektedir (Gülez, 1990:137). Bu nedenle, Mersin iline ilişkin tabiat parklarının iklim değeri hesaplanırken ele alınan yağış unsuru her bir tabiat parkı için 8 puan ile değerlendirilmiştir.

6.2.3. Güneşlenme-Bulutluluk Süresi (Sunshine-Cloudiness)

Bir tabiat parkının iklim değerinin belirlenmesinde üçüncü öge, güneşlenmedir. Bir tabiat parkı için iklim değeri içindeki güneşlenme ögesinin rekreasyon üzerine olan etkisi, 5 ağırlık puanı ile değerlendirmeye alınmıştır. Mersin iline ilişkin yaz ayları bulutluluk ortalaması için Meteoroloji Genel Müdürlüğü resmi internet sitesinden yararlanılmıştır. Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre, 1950-2014 yılları arasında Mersin ili Haziran ve Temmuz ayı ortalama güneşlenme süresi 10,1 saat, Ağustos ayında da ortalama güneşlenme süresi 10 saat olarak gösterilmektedir (Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2015). Mersin ili bulutluluk oranının çok düşük olması nedeniyle tabiat parklarının bulutluluk değeri 5 puanla değerlendirilmiştir.

6.2.4. Rüzgarlılık (Windiness)

Bir tabiat parkının iklim değerinin belirlenmesinde dördüncü öge, rüzgarlılıktır. Bir tabiat parkı için iklim değeri içindeki rüzgarlılık ögesinin rekreasyon üzerine olan etkisi, 2 ağırlık puanı ile değerlendirmeye alınmıştır. Mersin ilinde, yaz aylarında kuvvetli rüzgarlar olmamakta ve ortalama rüzgar hızı 2,2 m/sec'dir (Mersin Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2013:11). Yaz aylarına ilişkin ortalama değerlere ulaşamadığından yıllık ortalama rüzgar hızı üzerinden genel bir değerlendirme yoluna gidilmiştir.

Buna göre, tüm tabiat parkları için rüzgarlılık puanı 1 puan ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında Mersin'de bulunan 8 tabiat parkına ait iklim değerleri, Tablo 4'te bütün olarak yer almaktadır. Tablo 4'te bulunan değerlere göre, Mersin ili tabiat parklarının iklim değeri, tüm tabiat parkları için 22 puan olarak hesaplanmıştır.

Tablo 4. İklim Değeri
(Table 4. Climate Value)

Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar Puan	A	B	C	D	E	F	G	H
Sıcaklık	10	C° 16-17-18-19-20-21-22-23-24-25 34-33-32-31-30-29-28-27-26-25								
		Puan: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	8	8	8	8	8	8	8	8
Yağış	8	Yaz ayları toplamları mm 50-100-150-200-250-300-350-400								
		Puan:8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1	8	8	8	8	8	8	8	8
Güneşlenme	5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması bulutluluk:0-2,2-4,4-6,6-8,8-9								
		Puan: 5, 4, 3, 2, 1	5	5	5	5	5	5	5	5
Rüzgârlılık	2	1 m/sec'den az 2 puan								
		1-3 m/sec 1 puan	1	1	1	1	1	1	1	1
İklim Değeri Toplam Puan		Mak. 25 puan	22	22	22	22	22	22	22	22

- A:** 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı
B: Kuyuluk Tabiat Parkı
C: Çamdüzü Tabiat Parkı
D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı
E: Karaekşi Tabiat Parkı
F: İncekum Tabiat Parkı
G: Pullu Tabiat Parkı
H: Dikilitaş Tabiat Parkı

6.3. Ulaşılabilirlik Değeri (Accessibility)

Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkının, ulaşılabilirlik değerinin hesaplanmasında; bulunduğu bölgenin turistik önemi, bulunduğu bölgede en az 100 bin nüfuslu kent olması, yakındaki en az 5 bin nüfuslu kentten ulaşılan zaman süresi, taksi ve özel otomobil dışında ulaşım olanakları ve ulaşımında diğer kolaylıklar değerlendirilmektedir. Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin alabileceği maksimum puan 20'dir.

6.3.1. Bölgenin Turistik Önemi (Importance of Tourism of the Region in which the Area Located)

Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin belirlenmesinde birinci öge, tabiat parkının bulunduğu bölgenin turistik önemidir. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkı Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandında yer alıyorsa 3-4 puan, Karadeniz kıyı bandında yer alıyorsa 2-3 puan, önemli karayolu güzergâhları ve turizmde öncelikli yöreler arasında yer alıyorsa 1-3 puan aralığında değerlendirilir. Bu bağlamda, 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Akdeniz-Ege-Marmara kıyı bandında bulunduğundan 4 puanla değerlendirilmiş, Kuyuluk Tabiat Parkı bulunduğu bölgenin turistik önemi konusunda kıyı bandında olmadığından ve turizmde öncelikli bir yer olmadığından bölgenin turistik önemine puan verilmemiştir. Çamdüzü Tabiat Parkı önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yerler kapsamında olduğundan 3 puan, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı Akdeniz-Ege-Marmara kıyı bandında bulunduğundan 4 puan, Karaekşi Tabiat Parkı turizmde öncelikli yerler kapsamında olduğundan 3 puan ve İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ile Dikilitaş Tabiat Parkı, Akdeniz-Ege-Marmara kıyı bandında bulunmalarından dolayı bölgenin turistik önemi açısından 4 puanla değerlendirilmiştir.

6.3.2. Tabiat Parkının Bulunduğu Bölgede En Az 100 Bin Nüfuslu Kent (If there is a Big City -minimum pop. 100.000- in the Region)

Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin belirlenmesinde ikinci öge, tabiat parkının bulunduğu bölgede, en az 100 bin nüfuslu bir kent olmasıdır. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkının bulunduğu bölgede en az 100 bin nüfuslu kent, bölgeye 20 km'ye kadar

uzaklıkta ise 5 puan, 50 km'ye kadar uzaklıkta ise 3-4 puan, 100 km'ye kadar uzaklıkta ise 2-3 puan ve 200 km'ye kadar uzaklıkta ise 1-2 puan arasında değerlendirilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı ve Kuyuluk Tabiat Parkı, Mezitli; Çamdüzü Tabiat Parkı, Silifke; Erdemli Talat Göktepe Tabiat Parkı, Erdemli; Karaekşi Tabiat Parkı, Mut; İncekum Tabiat Parkı, Aydınçık; Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkı ise Anamur ilçesinde yer almaktadır. TÜİK (2016b) verilerine göre, Mezitli ilçesinin nüfusu 164 bin 429, Silifke ilçesinin nüfusu 116 bin 180, Erdemli ilçesinin nüfusu 132 bin 938, Mut ilçesinin nüfusu 62 bin 354, Aydınçık ilçesinin nüfusu 11 bin 241 ve Anamur ilçesinin nüfusu 63 bin 938'dir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı, Çamdüzü Tabiat Parkı ve Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı bulunduğu ilçe merkezinin 100 bin ve üzeri nüfusa sahip olması nedeniyle **5** puanla değerlendirilmiştir. Karaekşi, İncekum, Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkları için il ve ilçeler arası mesafelere bakmak gerekmektedir. Karayolları Genel Müdürlüğü (2016) verilerine göre, Mersin-Mut arası 158 km, ancak Mut-Akdeniz ilçesi (Nüfus:276.058) arası 77 km., Mut-Silifke (Nüfus: 116.180) arası 76 kilometredir. Bu nedenle Karaekşi Tabiat Parkı **3** puanla değerlendirilmiştir. Mersin-Aydınçık arası 170 km ancak Aydınçık-Silifke arası 86 kilometredir. Bu nedenle İncekum Tabiat Parkı **3** puan ile değerlendirilmiştir. Mersin-Anamur arası 223 kilometredir. Anamur ilçesine nüfusu 100.000 ve üzerinde olan en yakın ilçe 137 km. ile Silifke'dir. Çevre iller ile mesafeyede bakıldığında Karaman-Anamur arası 222km., Adana-Anamur arası 301 km., Konya-Anamur arası 404 km. ve Niğde- Anamur arası 421 kilometredir. Bu nedenle Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkları **2** puan ile değerlendirilmiştir.

6.3.3. Yakındaki En Az 5 Bin Nüfuslu Kentten Ulaşım Süresi (Travel Time -from the Nearest Town with Minimum Population 5.000-)

Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin belirlenmesinde üçüncü öge, tabiat parkının yakınındaki en az 5 bin nüfuslu kentten ulaşılan zaman süresidir. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkına en az 5 bin nüfuslu bir kentten ulaşım süresi ve şekli yürüyerek 1 saate kadar ya da taşıtla 30 dakikadan az ise 4 puan, taşıtla 30 dakika veya 1 saat arasında ise 3 puan, taşıtla 1-2 saat aralığında ise 2 puan, taşıtla 2-3 saat aralığında ise 1 puan ile değerlendirilir. Yakındaki en az 5 bin nüfuslu kentten, alana ulaşım süresine göre değerlendirildiğinde; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı'na, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı'na, Karaekşi Tabiat Parkı'na, İncekum Tabiat Parkı'na, Pullu Tabiat Parkı'na ve Dikilitaş Tabiat Parkı yürüyerek 1 saate kadar ya da taşıtla 30 dakikaya kadar ulaşılabilirdiğinden **4** puan, Kuyuluk Tabiat Parkına ve Çamdüzü Tabiat Parkı'na taşıtla 1 saate kadar ulaşılabilirdiğinden **3** puan verilmiştir.

6.3.4. Taksi ve Özel Otomobil Dışında Ulaşım (Transport -Except Taxi and Private Car-)

Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin belirlenmesinde dördüncü öge, tabiat parkına taksi ve özel otomobil dışında ulaşım olanaklarının varlığıdır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkına yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme imkanı varsa 3-4 puan, eğer sadece belirli saatlerde taşıt bulunabiliyorsa 1-3 puan aralığında değerlendirilir. Tabiat parklarına ulaşım konusunda, taksi ve özel otomobil dışında ulaşım kolaylıkları bakımından değerlendirildiğinde; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı ve Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı'na yürüyerek gidebilme ve her an toplu taşıma bulma olanağında dolayı **4** puan, Çamdüzü Tabiat Parkı,

Karaekşi Tabiat Parkı, İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkı'na belirli saatlerde taşıt bulunabildiğinden 3 puan verilmiştir.

6.3.5. Ulaşımında Diğer Kolaylıklar (Other Means of Access)

Bir tabiat parkının ulaşılabilirlik değerinin belirlenmesinde beşinci öge, tabiat parkına ulaşımındaki diğer kolaylıklardır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkına teleferik veya deniz yolu ile ulaşım gibi imkanlar varsa 1-3 puan aralığında değerlendirilir. Ulaşımında diğer kolaylıklar ögesinde; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı, Çamdüzü Tabiat Parkı, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı ve Karaekşi Tabiat Parkı sahalarının uluslararası havaalanına yakınlıkları yaklaşık 2-3 saat arasında değişmektedir. İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkı'nın uluslararası havaalanına yakınlığı 4-5 saatlik bir mesafedir (Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, 2013:46-61).

Tablo 5. Ulaşılabilirlik değerleri
(Table 5. Accessibility values)

Ögenin Özellikleri	Mak. Puan	Açıklamalar	Puan	A	B	C	D	E	F	G	H	
Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4	4	-	-	4	-	4	4	4	
		Karadeniz kıyı bandı	2-3	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	1-3	-	-	3	-	3	-	-	-	
Bulunduğu bölgede en az 100 bin nüfuslu kent olması	5	20 km'ye kadar uzaklık	4-5	5	5	5	5	-	-	-	-	
		50 km'ye kadar uzaklık	3-4	-	-	-	-	-	-	-	-	
		100 km'ye kadar uzaklık	2-3	-	-	-	-	3	3	-	-	
		200 km'ye kadar uzaklık	1-2	-	-	-	-	-	-	2	2	
Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5 bin nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtlı 0-30 dak	4	4	-	-	4	4	4	4	4	
		Taşıtlı 0.30-1 saat	3	-	3	3	-	-	-	-	-	
		Taşıtlı 1 -2 saat	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Taşıtlı 2-3 saat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4	4	4	-	4	-	-	-	-	
		Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3	-	-	3	-	3	3	3	3	
Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ulaşılabilirlik Toplam Puanı			Mak. 20 Puan	17	12	14	17	13	14	13	13	

A: 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı
B: Kuyuluk Tabiat Parkı
C: Çamdüzü Tabiat Parkı
D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı

E: Karaekşi Tabiat Parkı
F: İncekum Tabiat Parkı
G: Pullu Tabiat Parkı
H: Dikilitaş Tabiat Parkı

Tüm tabiat parklarına ulaşım karayolu ile yapılmaktadır. Bu nedenle, ulaşım alanındaki diğer kolaylıklar başlığı altında, tabiat parklarına puan verilmemiştir. Araştırma kapsamında Mersin'de bulunan 8 tabiat parkına ait ulaşılabilirlik değerleri, Tablo 5'te bütün

olarak yer almaktadır. Tablo 5'e göre, çalışma kapsamında ele alınan tabiat parkları ulaşılabilirlik konusunda; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı **17** puan, Kuyuluk Tabiat Parkı **12** puan, Çamdüzü Tabiat Parkı **14** puan, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı **17** puan, Karaekşi Tabiat Parkı **13** puan, İncekum Tabiat Parkı **14** puan, Pullu Tabiat Parkı **13** puan ve Dikilitaş Tabiat Parkı **13** puan şeklinde değerlendirilmiştir.

6.4. Rekreatif Kolaylıklar (Recreation Facilities)

Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkının rekreatif kolaylıkları değerinin hesaplanmasında; piknik tesisleri, su durumu, geceleme tesisleri, tuvaletler, otopark, kır gazinosu ve satış büfesi, bekçi ve görevliler ile diğer kolaylıklar değerlendirilmektedir. Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin alabileceği maksimum puan 20'dir.

6.4.1. Piknik Tesisleri (Picnic Facilities)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde birinci öge, tabiat parkının sahip olduğu piknik tesisleridir. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkında bulunan sabit piknik masası, ocak vb. (niteliklere göre) göre 1-4 puan aralığında değerlendirilir. Bu değerlendirmede, ilgili tabiat parkının piknik tesislerinin yeterliliğinin belirlenmesinde Mesire Yerleri Yönetmeliği (2013) 7/5 maddesi esas alınmıştır. Mesire Yerleri Uygulama Tebliği (2013) Madde 7/5'e göre, bir piknik ünitesinin 5 kişiye hizmet verdiği kabul edilerek, bir hektarlık alana 50 piknik ünitesi hesaplanacaktır. Böyle bir değerlendirmenin yapılabilmesi için gerekli olan tabiat parklarına ilişkin alan ve ziyaretçi kapasite bilgileri Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6. Tabiat Parkları alan büyüklüğü ve ziyaretçi kapasiteleri
(Table 6. Size and visitor capacity of the Nature Parks)

Tabiat Parkı	Yüzölçümü (Kul. Açık) (m ²)	Günlük Ziyaretçi Kapasitesi
100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı	229.800	4.500
Kuyuluk Tabiat Parkı	198.300	2.600
Çamdüzü Tabiat Parkı	56.800	1.000
Erdemli Tabiat Parkı	261.400	10.000
Karaekşi Tabiat Parkı	85.000	875
İncekum Tabiat Parkı	237.100	150
Pullu Tabiat Parkı	103.000	300
Dikilitaş Tabiat Parkı	335.000	480

Kaynak: Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan verilerden hazırlanmıştır.

100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı 22,98 hektarlık bir alana sahiptir ve 4.500 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 900 piknik masasına ihtiyaç vardır. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkında, 300 adet piknik masası ve 50 adet mazgal vardır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Kuyuluk Tabiat Parkı 19,83 hektarlık bir alana sahiptir ve 2.600 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 520 piknik masasına ihtiyaç vardır. Kuyuluk Tabiat Parkında, 100 adet piknik masası ve 10 adet mazgal bulunmaktadır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Çamdüzü Tabiat Parkı 5,68 hektarlık bir alana sahiptir ve 1.000 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 200 piknik masasına ihtiyaç vardır. Çamdüzü Tabiat Parkında, 50 adet

piknik masası ve 5 adet mazgal bulunmaktadır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı 26,14 hektarlık bir alana sahiptir ve 10.000 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 1.350 piknik masasına ihtiyaç vardır. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkında, yaklaşık 200 adet piknik masası olup mazgal düzenlemeleri yapılmaya başlamıştır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Karaekşi Tabiat Parkı 8,5 hektarlık bir alana sahiptir ve 875 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 175 piknik masasına ihtiyaç vardır. Karaekşi Tabiat Parkında, piknik masası 145, mazgal sayısı ise 60'tır. Bu nedenle mevcut piknik setinin, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olduğu ifade edilebilir. Değerlendirme puanı olarak **3** puan verilmiştir. İncekum Tabiat Parkı 23,71 hektarlık bir alana sahiptir ve 150 kişi kapasitelidir.

İlgili yönetmeliğe göre, en az 30 piknik masasına ihtiyaç vardır. İncekum Tabiat Parkında, piknik masası 7 ve mazgal sayısı 10'dur. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Pullu Tabiat Parkı 10,3 hektarlık bir alana sahiptir ve 300 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 60 piknik masasına ihtiyaç vardır. Pullu Tabiat Parkında, 10 piknik masası ve 12 mazgal vardır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir. Dikilitaş Tabiat Parkı 33,5 hektarlık bir alana sahiptir ve 480 kişi kapasitelidir. İlgili yönetmeliğe göre, en az 96 piknik masasına ihtiyaç vardır. Dikilitaş Tabiat Parkında, 5 piknik masası ve 10 mazgal vardır. Bu nedenle mevcut piknik seti, ihtiyacı karşılayacak düzeyde olmadığından **1** puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.2. İçme ve Kullanma Su Olanakları (Water Supply)

Bir tabiat parkının rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde ikinci öge, tabiat parkının su imkanıdır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkının içme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre) 1-3 puan aralığında değerlendirilebilecektir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Park alanında kaynak suyu bulunmakta ve ihtiyacı karşılayacak niteliktedir. Bu nedenle **3** puan ile değerlendirilmiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgiler ve tabiat parkı görevlileri ile yapılan görüşme (Kişisel Görüşme, 2016a) doğrultusunda, Kuyuluk Tabiat Parkı alanında içme ve kullanma suyunun yeterli olmaması (kaynak suyu ve şebeke suyu yok) nedeniyle Kuyuluk Tabiat Parkı için bu kriterle puan verilmemiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Çamdüzü Tabiat Parkı alanında kaynak suyu ve şebeke suyu yoktur.

Tabiat parkı ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde; alan içi içme ve kullanma suyunun yetersiz olduğu, eskiden doğal kaynaktan karşılanan içme ve kullanma suyu ihtiyacının, 2012 yılından beri alandaki ihtiyacı karşılamadığı ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014a). Bu nedenle su durumu kriterine puan verilmemiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı alanında kaynak suyu olmamasına rağmen şebeke suyu bulunmaktadır. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde, alanda içme ve kullanma suyu olanaklarının yeterli olup herhangi bir problemle karşılaşılmadığı ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2016b). Bu nedenle **3** puan ile

değerlendirilmiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Karaekşi Tabiat Park alanında kaynak suyu vardır. Tabiat parkı ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde, alan içi içme ve kullanma suyu olarak alan içindeki pınardan yararlanıldığı ve pınarın ihtiyacı karşılayacak düzeyde olduğu ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014b). Bu nedenle 3 puan ile değerlendirilmiştir. İncekum Tabiat Parkı ile ilgili olarak yapılan görüşmelerde, alan içinde şebeke suyunun olduğu, alan içi içme ve kullanma suyu konusunda bir problem yaşanmadığı ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2016c). Bu nedenle 3 puan ile değerlendirilmiştir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, Pullu ve Dikilitaş Tabiat Park alanında kaynak suyu vardır. Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkı görevlileri ile yapılan görüşmelerde, park alanı içme ve kullanma suyu olanakları bakımından yeterli olup herhangi bir sıkıntı ile karşılaşılmadığı belirtilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014c). Bu nedenle 3 puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.3. Geceleme Tesisleri (Accommodation Facilities)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde üçüncü öge, tabiat parkının geceleme tesisi imkanlarıdır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkı sabit geceleme tesisine sahipse 2 puan, sadece çadırlı ya da çadırsız kamp kurabilmeye olanak sağlıyorsa 1-2 puan aralığında değerlendirilir. Tabiat parkının geceleme tesis olanaklarından alabileceği en yüksek puan 2'dir. Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Park alanı sadece mesire yeri olarak kullanılmaktadır. Geceleme tesisi ve çadırla konaklama imkânı yoktur. Bu nedenle bu kritere puan verilmemiştir. Kuyuluk Tabiat Parkı ile ilgili olarak, park alanında sabit geceleme tesisinin mevcut olmadığı, çadırlı ya da çadırsız kamp kurabilme olanaklarına sahip olduğu ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2016a). Bu nedenle 2 puan ile değerlendirilmiştir.

Çamdüzü Tabiat Parkı ile ilgili olarak, alan içinde sabit geceleme tesisi bulunmadığı, çadırlı ya da çadırsız kamp kurabilme olanaklarının kısıtlı olduğu belirtilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014a). Bu nedenle Çamdüzü Tabiat Parkına bu kriter için puan verilmemiştir. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı ile ilgili olarak, alan içerisinde sabit geceleme tesisi olmayıp çadırlı ya da çadırsız kamp kurabilme imkânının mevcut olduğu ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2016b). Bu nedenle 2 puan verilmiştir. Karaekşi Tabiat Parkı ile ilgili olarak, alan içinde sabit geceleme tesisinin olmadığı ancak yaklaşık 100-150 civarında çadır alanına sahip olduğu ve çadır dışında karavan hizmeti de verildiği belirtilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014b). Bu nedenle 2 puan ile değerlendirilmiştir. İncekum Tabiat Parkı ile ilgili olarak, alan içinde sabit geceleme tesisinin olmadığı ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2016c). Bu nedenle İncekum Tabiat Parkına bu kriter için puan verilmemiştir. Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkları ile ilgili olarak, tabiat park alanı içerisinde sabit geceleme tesisi bulunmadığı, ancak çadırlı ya da çadırsız kamp kurabilme olanaklarının mevcut olduğu ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014c). Bu nedenle 2 puanla değerlendirilmiştir.

6.4.4. Tuvaletler (Lavatories)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde dördüncü öge, tabiat parkının tuvalet imkanlarıdır. Gülez (1990) yönteminde, tabiat parkı niteliklerine göre tuvaletlere ilişkin 1 veya 2 puan alabilir. Bu değerlendirmenin yapılmasında,

Türkiye Sağlık Yapıları Asgari Tasarım Standartları Kılavuzu 2010'da yer alan tuvalet sayı hesabı kullanılmıştır.

Tuvalet sayı hesabı; kadın-erkek için ayrı olacak şekilde;

Toplam İnsan Sayısı/12=Kabin Sayısı

100. Yıl Gümüşkum Tabiat parkında kadın ve erkek için toplamda 10 adet tuvalet, ayrıca engelli vatandaşlar için de 5 adet tuvalet bulunmaktadır. Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (4.500 kişi) oranla kıyaslandığında, 375 kişiye 1 kabin yeterli olmaktadır. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı'nda ise 300 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Tuvalet olanaklarının sayıca yeterli olduğu görülmektedir. Bu nedenle, 2 puan ile değerlendirilmiştir. Kuyuluk Tabiat Park alanında 3 adet engelli tuvaleti bulunup bunun dışında 5 erkek ve 5 kadın tuvaleti olmak üzere toplamda 13 adet tuvalet bulunmaktadır. Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (2.600 kişi) oranla kıyaslandığında, 217 kişiye 1 kabin yeterli olmaktadır.

Kuyuluk Tabiat Parkı'nda 200 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Tuvalet olanaklarının sayıca yeterli olduğu görülmektedir. Bu nedenle, 2 puan ile değerlendirilmiştir. Çamdüzü Tabiat Park alanında engelli vatandaşlar için 2 adet, kadın ve erkek için 2 adet tuvalet bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde bu tuvaletlerin dışında işletmecinin özel tuvaletinin mevcut olduğu belirtilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014a). Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (1.000 kişi) oranla kıyaslandığında, 84 kişiye 1 kabin yeterli olmaktadır. Ancak Çamdüzü Tabiat Parkı'nda 250 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tuvalet sayısı yetersiz bulunmuş ve 1 puan ile değerlendirilmiştir. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı alanında, toplamda 73 adet tuvalet bulunmaktadır. Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (10.000 kişi) oranla kıyaslandığında, 834 kişiye 1 kabin yeterli olmaktadır.

Erdemli Çamlığı Tabiat Parkında, 137 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Tuvalet sayısı yeterli olup ihtiyacı karşılar düzeydedir. Bu nedenle 2 puan verilmiştir. Karaekşi Tabiat Parkı ile ilgili olarak, alan içinde 1 adet büyük tuvalet bulunduğu, bunun dışında da 2 erkek ve 2 kadın olmak üzere 4 adet tuvaletin yanı sıra ayrıca alan içindeki restoranda da bir tuvalet bulunduğu ifade edilmiştir (Kişisel Görüşme, 2014b). Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (875) oranla kıyaslandığında, 73 kişiye 1 kabin yeterli görülmektedir. Karaekşi Tabiat Parkında, 146 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tuvalet sayısı yetersiz bulunmuş ve 1 puan ile değerlendirilmiştir. İncekum Tabiat Parkında 4 kadın ve 4 erkek olmak üzere 8 adet tuvalet bulunmaktadır.

Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (150) oranla kıyaslandığında, 13 kişiye 1 kabin yeterli görülmektedir. İncekum Tabiat Parkında, 19 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tuvalet sayısı yeterli bulunmuş ve 2 puan ile değerlendirilmiştir. Pullu Tabiat Parkında 5 engelli vatandaşlara yönelik, 5 kadın ve 5 erkek olmak üzere toplam 10 kabin bulunmaktadır. Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (300) oranla kıyaslandığında, 25 kişiye 1 kabin yeterli görülmektedir. Pullu Tabiat Parkında, 20 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tuvalet sayısı yeterli bulunmuş ve 2 puan ile değerlendirilmiştir. Dikilitaş Tabiat Parkında 2 engelli vatandaşlara yönelik, 2 kadın ve 2 erkek olmak üzere toplam 6 kabin bulunmaktadır. Tuvalet sayı hesabı, günlük ziyaretçi kapasitesine (480) oranla

kıyaslandığında, 40 kişiye 1 kabin yeterli görülmektedir. Pullu Tabiat Parkında, 120 kişiye 1 kabin gibi bir oranla karşılaşılmaktadır. Bu nedenle tuvalet sayısı yetersiz bulunmuş ve 1 puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.5. Otopark (Car Parks)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde beşinci öge, tabiat parkının otopark imkanlarıdır. Gülez (1990) yönteminde tabiat parkı, niteliklerine göre otoparklara ilişkin 1 veya 2 puan alabilir. Çalışma kapsamındaki tüm tabiat parkları, otopark alanları bakımından yeterli olup 2 puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.6. Kır Gazinosu ve Satış Büfesi (Refreshments)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde altıncı öge, tabiat parkında bulunan kır gazinosu ve satış büfesi imkanlarıdır. Gülez (1990) yönteminde tabiat parkı, niteliklerine göre, kır gazinosu ve satış büfesine ilişkin 1 veya 2 puan alabilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı alanında 3 satış büfesi, 1 market ve 1 restoran bulunmaktadır. Bu nedenle 2 puanla değerlendirilmiştir. Kuyuluk Tabiat Parkı alanında 2 satış büfesi, 1 market ve 1 restoran vardır. Bu nedenle 2 puan ile değerlendirilmiştir. Çamdüzü Tabiat Parkı alanında 1 satış büfesi, 1 market ve 1 restoran bulunmaktadır. Dolayısıyla 2 puan ile değerlendirilmiştir. Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı satış büfesi ve ilgili diğer olanaklara sahip olmadığından ilgili tabiat parkına bu kriter için puan verilmemiştir. Karaekşi Tabiat Parkı alanında 1 satış büfesi ve 1 restoran bulunmaktadır. Bu nedenle 2 puan ile değerlendirilmiştir. İncekum Tabiat Parkı alanında 1 adet satış büfesi vardır. İhtiyacı karşılama konusunda sınırlı imkânlarla sahiptir. Bu nedenle 1 puan ile değerlendirilmiştir. Pullu Tabiat Parkında 1 adet satış büfesi, 1 adet market ve 1 adet restoran vardır. Bu olanaklar 2 puan ile değerlendirilmiştir. Dikilitaş Tabiat Park alanında ise 1 adet satış büfesi vardır. İhtiyacı karşılar nitelikte ancak sayı olarak yeterli değildir. Bu nedenle 1 puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.7. Görevliler (Wardens)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde yedinci öge, tabiat parkında çalışan bekçi ve görevli olanaklarıdır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkında sürekli çalışan görevliler varsa 2 puan, hafta sonunda çalışan görevli varsa 1 puan ile değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamındaki tüm tabiat parklarında hafta içi ve hafta sonu sürekli çalışan görevliler olup, tüm tabiat parkları için söz konusu kriter 2 puan ile değerlendirilmiştir.

6.4.8. Diğer Kolaylıklar (Other Facilities)

Bir tabiat parkının, rekreatif kolaylıklar değerinin belirlenmesinde sekizinci öge, tabiat parkının sağladığı diğer kolaylıklardır. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkında plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre) varlığı 1-3 puan ile değerlendirilir. 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkında duş kabinleri; tüm tabiat parklarında ibadet için uygun mekân düzenlemeleri; Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı, Karaekşi ve Pullu Tabiat Parklarında oyun ve spor alanları mevcuttur.

Tablo 7. Rekreatif kolaylıklar değerleri
(Table 7. Recreation facility values)

Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puan	A	B	C	D	E	F	G	H
Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb. (niteliklere göre)	1-4	1	1	1	1	3	1	1	1
Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklere göre)	1-3	3	-	-	3	3	3	3	3
Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2	-	-	-	-	-	-	-	-
		Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2	-	2	-	2	2	-	2	2
WC'ler	2	Niteliklere göre	1-2	2	2	1	2	1	2	2	1
Otopark	2	Niteliklere göre	1-2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kır gazinosu, satış büfesi	2	Niteliklere göre	1-2	2	2	2	-	2	1	2	1
Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi/görevli	2	2	2	2	2	2	2	2	2
		Hafta sonlarında görevli	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1 -3	2	1	1	3	2	3	3	2
Rekreatif Kolaylıklar Toplam Puanı			Mak.20 Puan	14	12	9	15	17	14	17	14

A: 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı
B: Kuyuluk Tabiat Parkı
C: Çamdüzü Tabiat Parkı
D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı
E: Karaekşi Tabiat Parkı
F: İncekum Tabiat Parkı
G: Pullu Tabiat Parkı
H: Dikilitaş Tabiat Parkı

Diğer kolaylıklar açısından 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı 2 Puan, Kuyuluk Tabiat Parkı 1 puan, Çamdüzü Tabiat Parkı 1 puan, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı 3 puan, Karaekşi Tabiat Parkı 2 Puan, İncekum Tabiat Parkı 3 puan, Pullu Tabiat Parkı 3 puan, Dikilitaş Tabiat Parkı 2 puan ile değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamında Mersin'de bulunan 8 tabiat parkına ait rekreatif kolaylık değerleri, Tablo 7'de bütün olarak yer almaktadır. Tablo 7'ye göre, çalışma kapsamında ele alınan tabiat parkları rekreatif kolaylıkları konusunda; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı **14** puan, Kuyuluk Tabiat Parkı **12** puan, Çamdüzü Tabiat Parkı **9** puan, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı **15** puan, Karaekşi Tabiat Parkı **17** puan, İncekum Tabiat Parkı **14** puan, Pullu Tabiat Parkı **17** puan, Dikilitaş Tabiat Parkı **14** puan şeklinde değerlendirilmiştir. Rekreatif kolaylıklar puan sıralamasına göre Karaekşi ve Pullu Tabiat Parkı 17 puanla birinci sırayı paylaşırken, Çamdüzü Tabiat Parkı 9 puan ile son sırada yer almaktadır.

6.5. Olumsuz Etkenler (Negative Factors)

Güleç (1990) yöntemine göre, bir tabiat parkı ile ilgili olumsuz etkenler değerinin hesaplanmasında; hava kirliliği, güvenceli olmaması, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü ve diğer olumsuz etkenler değerlendirilmektedir. En iyi durum, kuşkusuz hiç olumsuz etken olmaması yani bir yerin sıfır olumsuz puan almasıdır. Bunun yanında, en çok -10'a kadar olumsuz puan alınabilecek etkenlerin olabileceği de varsayılmaktadır. Olumsuz etkenlerin puanları, değerlendirmede eksi (-) olarak alınmakta, dolayısıyla toplam puandan çıkarılmaktadır (Güleç, 1990:138).

6.5.1. Hava Kirliliği (Air Pollution)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden birincisi, hava kirliliğidir. Güleç (1990) yönteminde, tabiat parkı hava kirliliğine göre -1 ve -3 arasında değerlendirilir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarının hiçbiri için hava kirliliğinden söz edilemeyecektir. Bu nedenle herhangi bir olumsuz puanlandırma yapılmamıştır.

6.5.2. Güvenlik (State of Insecurity)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden ikincisi, güvenli olmamasıdır. Güleç (1990) yönteminde, tabiat parkı güvence durumuna göre -1 ve -2 arasında değerlendirilir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarının tamamı için yangın riskinden bahsedilebilir. Ancak heyelan ve su baskını ihtimalinden söz edilmemektedir. Bu nedenle tüm tabiat parkları, güvenlik başlığı altında -1 puan ile değerlendirilmiştir.

6.5.3. Su Kirliliği (Water Pollution)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden üçüncüsü, su kirliliğidir. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkı deniz, göl ve akarsular için su kirliliği söz konusu ise -1 puan değerlendirilir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarının hiçbiri için su kirliliğinden söz edilmemiştir. Bu nedenle ilgili tabiat parkları için su kirliliğine puan verilmemiştir.

6.5.4. Bakımsızlık (Lack of Clearing Service)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden dördüncüsü, bakımsızlıktır. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkı alanında yeterli bakımın yapılmaması söz konusu ise -1 puan olarak değerlendirilir. Elde edilen veriler doğrultusunda Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarının hiçbiri için bakımsızlıktan söz edilmemiştir. Bu nedenle ilgili tabiat parkları için bakımsızlığa puan verilmemiştir.

6.5.5. Gürültü Kirliliği (Noise)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden beşincisi, gürültü kirliliğidir. Güleç (1990) yöntemine göre, tabiat parkı alanında trafik, kalabalık vb. Nedeniyle gürültü söz konusu ise -1 puan ile değerlendirilebilecektir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarından sadece Erdemli

Çamlığı Tabiat Parkı için gürültü kirliliğinden söz edilmiştir. Bu nedenle Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı için gürültü kirliliğine -1 puan verilmiş. Diğer tabiat parkları için gürültü kirliliğine puan verilmemiştir.

6.5.6. Diğer Olumsuz Etkenler (Other Negative Factors)

Bir tabiat parkının, rekreasyon potansiyelini olumsuz etkileyebilecek etkenlerden altıncısı, diğer olumsuz etkenlerdir. Gülez (1990) yöntemine göre, tabiat parkı alanında taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb. söz konusu ise -1 ve -2 puan aralığında değerlendirilir. Elde edilen veriler doğrultusunda, Mersin'de faaliyet gösteren ve araştırma kapsamında bulunan tabiat parklarının hiçbiri için diğer olumsuzluklardan söz edilmemiştir. Bu nedenle ilgili tabiat parkları için diğer olumsuzluklara puan verilmemiştir. Araştırma kapsamında Mersin'de bulunan 8 tabiat parkına ait olumsuz etken değerleri, Tablo 8'de bütün olarak yer almaktadır.

Tablo 8. Olumsuz etkenler değerleri
(Table 8. Negative factors' Values)

Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puan	A	B	C	D	E	F	G	H
Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 -3	-	-	-	-	-	-	-	-
Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 -2	1	1	1	1	1	1	1	1
Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1	-	-	-	1	-	-	-	-
Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 -2	-	-	-	-	-	-	-	-
Olumsuz Etkenler Toplam Puanı			Mak. -10 Puan	1	1	1	2	1	1	1	1

A: 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı

B: Kuyuluk Tabiat Parkı

C: Çamdüzü Tabiat Parkı

D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı

E: Karaekşi Tabiat Parkı

F: İncekum Tabiat Parkı

G: Pullu Tabiat Parkı

H: Dikilitaş Tabiat Parkı

Çalışma kapsamında ele alınan tabiat parkları, olumsuz faktörleri konusunda; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı, Kuyuluk Tabiat Parkı, Çamdüzü Tabiat Parkı, Karaekşi Tabiat Parkı, İncekum Tabiat Parkı, Pullu Tabiat Parkı ve Dikilitaş Tabiat Parkı -1 puan, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı ise -2 puan ile değerlendirilmiştir. Mersin'de bulunan 8 tabiat parkı için Gülez yöntemine göre yapılan değerlendirmeler ile ulaşılan beş boyuta ilişkin değerler ve araştırma kapsamındaki tabiat parklarının rekreasyon potansiyellerine ilişkin değerler, Tablo 9'da bütün olarak verilmektedir.

Tablo 9. Mersin tabiat parkları rekreasyon potansiyeli
(table 9. recreational potentials of nature parks in Mersin)

Sembol	Anlamı	A	B	C	D	E	F	G	H
P	Peyzaj Değeri	33	19	19	31	23	30	31	31
İ	İklim Değeri	22	22	22	22	22	22	22	22
U	Ulaşılabilirlik	17	12	14	17	13	14	13	13
RK	Rekreatif Kolaylık	14	12	9	15	17	14	17	14
OSE	Olumsuz Etkenler	-1	-1	-1	-2	-1	-1	-1	-1
%RP	Rekreasyon Potansiyeli %	85	64	63	83	74	79	82	79

A: 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı
B: Kuyuluk Tabiat Parkı
C: Çamdüzü Tabiat Parkı
D: Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı
E: Karaekşi Tabiat Parkı
F: İncekum Tabiat Parkı
G: Pullu Tabiat Parkı
H: Dikilitaş Tabiat Parkı

Tablo 9'a göre; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %85, Kuyuluk Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %64, Çamdüzü Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %63, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %83, Karaekşi Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %74, İncekum Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %79, Pullu Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %82 ve Dikilitaş Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %79 olarak belirlenmiştir. Gülez (1990:139) yöntemine göre,

Ormaniçi rekreasyon potansiyeli çok düşük (%30'dan az)
Ormaniçi rekreasyon potansiyeli düşük (%30-%45)
Ormaniçi rekreasyon potansiyeli orta (%46-%60)
Ormaniçi rekreasyon potansiyeli yüksek (%61-%75)
Ormaniçi rekreasyon potansiyeli çok yüksek (%75'den fazla)

Gülez'in (1990:139) belirlediği oranlar ışığında; 100. Yıl Gümüşkum Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %85 ile **çok yüksek**, Kuyuluk Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %64 ile **yüksek**, Çamdüzü Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %63 ile **yüksek**, Erdemli Çamlığı Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %83 ile **çok yüksek**, Karaekşi Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %74 ile **yüksek**, İncekum Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %79 ile **çok yüksek**, Pullu Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %82 ile **çok yüksek**, Dikilitaş Tabiat Parkı'nın rekreasyon potansiyeli %79 ile **çok yüksek** olarak ifade edilebilir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Mersin ili tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacı ile kaleme alınan bu çalışmada, Mersin ili tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin %63 ile %85 arasında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin belirlenebilmesi amacıyla Gülez'in (1990) Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması'na ilişkin değerlendirme formu kullanılmıştır. Söz konusu değerlendirme formu kriterleri göz önüne alındığında, araştırma kapsamına alınan tabiat parklarının; peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik değeri ve olumsuz etkenler değeri ile ilgili yapılabilecek çok fazla bir şey bulunmamaktadır. Ancak, bir tabiat parkının kendi doğal çekiciliğinin yanı sıra ziyaretçilerine sağladığı rekreatif kolaylıklar büyük önem arz etmektedir. Rekreatif kolaylıklar konusunda, tabiat parkı yetkililerine düşen bazı görevler bulunmaktadır. Tabiat park alanının, ziyaretçilerin ihtiyaçlarına eksiksiz bir şekilde cevap vermesi, tabiat parkının çekiciliğini de artıracaktır. Özellikle içme suyu,

piknik masaları, engellilere yönelik kolaylaştırıcı düzenlemeler gibi unsurlar alana entegre edilebilirse alanın tercih edilirliliğinin de artacağı düşünülmektedir. Bu değişiklikler, Gülez (1990) yöntemine göre hesaplanan, alan içi rekreasyon potansiyelini çok fazla etkilemeyecek olsa da önemli olan beklentilere doğru zamanda ve doğru yerde cevap verebilmektir. Bu çalışma her ne kadar Mersin ili tabiat parklarının rekreasyon potansiyelinin hesaplanmasına odaklanmış olsa da doğanın, insanoğluna bir hediyesi olan güzelliklerin önemi ve sürdürülebilirliğine de dikkat çekmeyi hedeflemektedir.

Bilindiği gibi alternatif turizm ile birlikte turizm hareketliliği, kesintisiz olarak sürdürülen bir etkinlik haline gelmiştir. Artan bu hareketlilik ile birlikte, asıl sermayesi doğa olan turizm endüstrisinin de geleceği için doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilirliği konusu, hükümet politikalarında yerini almış ve bu konuda çeşitli önlemler almaya başlanmıştır. Tarihin korunmasında müzecilik faaliyetleri öne çıkarken, doğanın korunmasında milli parklar, tabiat parkları, yaban hayatı geliştirme sahaları, tabiat anıtları ve tabiatı koruma alanları dikkat çekmektedir.

Günümüzde, böylesi mekânlar gittikçe azalmakta ve yaşam alanları betonlaştırılmaktadır. Tabiat parkları gibi mekânların sürekliliğinin sağlanması hem insan hem de toplum sağlığının korunmasının yanı sıra gelecek nesillere ulaştırılması bakımından da önemli bir unsurdur. Bu nedenle, böylesi alanların tanıtılması kadar kullanımının da planlı ve kontrol altında tutulması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik neden gereklidir? Bir tabiat parkının rekreasyon olanakları neden önemlidir? İnsanların doğal alanlara olan ihtiyacı, bu tür soruların yanıtını oluşturmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanmasında sorun yaşanırsa insanoğlu, günlük yaşamında zorluklarla karşılaşacaktır. Yaşam için gerekli olan Oksijen kaynağı olan bu tür alanlar aynı zamanda kirli havanın doğal temizleyicisi işlevini yerine getirmektedir. İnsanlar, yaşamsal faaliyetlerine sorunsuz bir şekilde devam edebilmek amacıyla boş zaman faaliyetlerine yönelmektedir.

Tabiat parklarının da içinde değerlendirildiği açık alanlar, boş zaman faaliyetleri için tercih edilen mekânlardır. Ancak bu mekânlar, ziyaretçilerin bir müze veya antik şehre ziyaretleri esnasında yaptıkları gibi bir nesneye uzun uzadıya bakmaktan fazlasını gerektirmektedir. Burada insanlar, hobilerini gerçekleştirmelerinin (fotoğraf çeker, resim yapar, balık tutar, futbol oynar, bir ağacın gölgesinde dinlenir, gazete okur, roman okur, oyunlar oynar vs.) yanı sıra uzun zamandır yapmadıkları ve yapmayı özledikleri birçok doğa etkinliğini yapma olanağını bulabilirler. İnsanlar, başkaları yerine kendi ruhsal sağlıkları için bu parklara yönelmektedirler. Söz konusu mekânlar, insanlara, yaşamın devam ettiğini hatırlatan, belki de koşuşturmacada kaybolup giden öz benliklerine kavuşma imkânı sağlayan mekânlardır. Kısacası bu mekânlar, insanların, günlük yaşamın kaygılarından birkaç saatliğine veya birkaç günlüğüne uzaklaşabildikleri özgürlük mekânlarıdır. Bu nedenle böylesi alanların varlığı, insan sağlığının yanı sıra insan sağlığına bağlı olarak toplum sağlığı üzerinde de etkili olmaktadır.

Günümüzde, insanoğlu hemen hemen her şeyi sanal ortamlarda deneyimleyebilmektedir. Ancak yine de insanoğlu, gerçekliğin sanal ortamdan uzaklarda olduğunun bilincindedir. Bu nedenle insanlar, boş zamanlarında tatil amacıyla seyahat etmekte ve gerçeklik arayışına yönelmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (2015) verilerine göre, 2014'te dünya genelinde, 1 milyar 133 milyon kişi uluslararası turizm hareketliliğine katılmıştır. Türkiye'de ise 2014 yılında, yerli ve yabancı turistlerin geliş sayısı, İşletme Belgeli

kampingler için 92 bin 178; Belediye Belgeli kampingler için 157 bin 374'tür. 2014 yılında, yerli ve yabancı turistlerin kampinglere geliş sayısı, toplam 249 bin 552 ile Türkiye'deki tüm konaklama tesis türlerinde gerçekleşen 66 milyon 53 bin 566 geliş sayısının %3,78'ini (binde 3,78) oluşturmaktadır (Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2016). Bu oran, diğer tesisler bazında değerlendirildiğinde oldukça düşük bir orandır. Bu oranın düşük olmasının nedenlerinden birincisi, her ne kadar alternatif turizm türlerine eğilim eskiye oranla yüksek olsa da hala turistlerin ilgi odağının her şey dâhil turizm türü olmasıdır.

İkincisi ise Türkiye'de turizmin kadim sorunu olarak turizmin her alanında yaşanan tanıtım sorunudur. Araştırma kapsamında ele alınan tabiat parklarına geri döndüğümüzde, bu tanıtım sorununu daha net açıklayabiliriz. Tabiat parkları ile ilgili olarak internet üzerinden bir tarama gerçekleştirildiğinde tabiat parklarına ilişkin herhangi bir resmi sitenin olmaması dikkat çekicidir. Tabiat parkına ulaşmak isteyen ziyaretçiler için irtibat numaraları ve ulaşım haritası gibi bilgilendirme eksikliğinden söz edilebilir. Böylesi bir kısıtlılık, alan farkındalığını düşürmektedir. Bunun dışında, bu alanların şahsa (özel sektör!) kiralanması gibi uygulamalar nedeni ile işlerlikte aksaklıklar yaşanabilmektedir.

Tabiat parklarının ya da diğer korunan alanların insansızlaştırılmasından ziyade, gerek ekosistemin varlığının korunması gerekse insanların bu yönde gelişen ihtiyaçlarına cevap verilmesi, bu konuda plan ve politika yapımcıların temel odağı olmalıdır. Bu nedenle, taşıma kapasitesi göz önüne alınarak, insanlara söz konusu doğal güzellikleri deneyimlemeleri için gerekli tanıtımların yapılarak, alan içi rekreatif kolaylıkların geliştirilmesi bu yolda atılacak en önemli adımdır. Doğal yaşam, büyüklerimizden dinlediğimiz hikâyelerin ya da kitap ve dergi sayfalarında okuduklarımızın da ötesinde deneyimleme imkânına sahip olduğumuz bir yaşamdır.

TEŞEKKÜR (ACKNOWLEDGEMENT)

Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Genel Müdürlüğü ve ilgili tabiat parkları görevlilerine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA (REFERENCES)

- Akten, M., (2003). Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri:A, Sayı:2, ss:115-132.
- Altunöz, Ö., Tırıl, A. ve Arslan, Ö.E., (2014). Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. Journal of Recreation and Tourism Research, Cilt:1, Sayı:1, ss:20-38.
- Ayan, S., Öztürk, S. ve Yiğit, N., (2009). Karadeniz Bölgesi Milli Parklarının Korunan Alan Ağı Sertifikalandırma Sistemine Uygunlukları. Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, Cilt:9, Sayı:1, ss:66-79.
- Aytekin, A., Saraçoğlu, N., Karayılmazlar, S. ve Özşahin, Ş., (2001). Fayda-Değer Analizi Bilgisayar Programı ve Bartın-İnkumu Tatil Beldesinde Uygulanışı. Pamukkale Üniversitesi. Mühendislik Bilimleri Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, ss:295-303.
- Beal, D.J., (1995). A Travel Cost Analysis of The Value of Carnarvon Gorge National Work For Recreational Use. Review of Marketing and Agricultural Economics, Volume:63, Number:2, pp:292-303.

- Bell, S., Tyrvainen, L., Sievanen, T., Pröbstl, U., and Simpson, M., (2007). Outdoor Recreation and Nature Tourism: A European Perspective. Living Reviews in Landscape Research, Volume:1, Number:2, pp:1-46.
- Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü, (2015). UNWTO Tourism Highlights 2015 Edition. <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416899> Erişim Tarihi: 14.07.2015.
- Bour, J.W.R., and Tynon, J.F., (2010). Small-scale Urban Nature Parks: Why Should We Care?. Leisure Sciences, Volume:32, Number:2, pp:195-200.
- Chhetri, P., and Arrowsmith, C., (2008). GIS-based Modelling of Recreational Potential of Nature-Based Tourist Destinations. Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment, Volume:10, Number:2, pp:233-257.
- Çalık, F., Başer, A., Ekinçi, N.E. ve Kara, T., (2013). Tabiat Parklarının Sportif Rekreasyon Potansiyeli Modellemesi (Ballıkayalar Tabiat Parkı Örneği). Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, ss:35-51.
- Çobanoğlu, G., and Akdemir, B., (2004). Contribution to the Lichen Diversity of Nature Parks in Bolu and Çorum, Anatolia, Turkey. Herzogia, Volume:17, pp:129-136.
- Değirmencioğlu, Ö. ve Ahıpaşaoğlu, H.S., (2011). Anadolu'da Turizm Rehberliği Temel Bilgileri. 6. Baskı. Gazi Kitabevi: Ankara.
- Dixon, J.A., and Sherman, P.B., (1990). Economics of Protected Areas: A New Look at Benefits and Costs. Island Press.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, (2016a). Türkiye'nin Korunan Alanları. <http://www.milliparklar.gov.tr/korunanalanlar/index.htm>. Erişim Tarihi: 03.01.2016.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, (2016b). Türkiye'nin Tabiat Parkları. <http://www.milliparklar.gov.tr/belge/tp.pdf>. Erişim Tarihi: 03.01.2016.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014a). Yüzüncü Yıl Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/yuzuncuyil.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014b). Çamdüzü Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/camduzu.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014c). Erdemli Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/erdemlicamligi.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014d). Karaekşi Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/karaeksi.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014e). İncekum (Aydıncık) Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/aydincik.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014f). Pullu Tabiat Parkı.

- <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/pullu.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2014g). Dikilitaş Tabiat Parkı. <http://mersin.ormansu.gov.tr/icel/AnaSayfa/korunanalanlar/tabiatparklari/dikilitas.aspx?sflang=tr>. Erişim Tarihi: 06.03.2014.
 - Doğa Koruma ve Milli Parklar 7. Bölge Müdürlüğü, (2013). Mersin İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023. <http://bolge7.ormansu.gov.tr/7bolge/Files/duyurular/Do%C4%9Fa%20Turizmi%20Master%20Planlar%C4%B1%20Pdf%202013/MERS%C4%B0N%20DO%C4%9EA%20TUR%C4%B0ZM%C4%B0%20MASTER%20PLANI.pdf>, Erişim Tarihi: 03.01.2016.
 - Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, (2012). Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Tabiat Parkları Gelişme Planı Teknik İzahnamesi, http://www.milliparklar.gov.tr/anasayfa/tumduyuru/12-09-17/Tabiat_Parklar%C4%B1_Geli%C5%9Fme_Plan%C4%B1_Teknik_%C4%B0zahnamesi.aspx?sflang=tr, Erişim Tarihi: 08.01.2016.
 - Dudley, N., (2008). Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. Gland, Switzerland: IUCN.
 - Duffus, D.A. and Dearden, P., (1990). Non-Consumptive Wildlife-Oriented Recreation: A Conceptual Framework. Biological Conservation, Volume:53, Number:3, pp:213-231.
 - Duran, C. ve Günek, H., (2010). Mersin Kenti Kuzeyi Akarsu Havzalarındaki Ekolojik Faktörlerin Bitki Örtüsüne Etkisi. Biological Diversity and Conservation, Cilt:3, Sayı:3, ss:137-152.
 - Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN), (2016). What is Protected Areas. https://www.iucn.org/about/work/programmes/gpap_home/pas_gpap/, Erişim Tarihi: 19.03.2016.
 - Gaveau, D.L.A., Epting, J., Lyne, O., Linkie, M., Kumara, I., Kanninen, M., and Leader-Williams, N., (2009). Evaluating Whether Protected Areas Reduce Tropical Deforestation in Sumatra. Journal of Biogeography (J. Biogeogr.) Volume:36, pp:2165-2175.
 - Gülez, S., (1990). Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi. İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt:40, Sayı:2, ss:132-147.
 - Gündoğdu, E., (2002). Isparta Çevresindeki Bazı Korunan Alanlarda Orman Kuşları Üzerine Gözlemler. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri:A, Sayı:1, ss:83-100.
 - Güneş, G., (2011). Korunan Alanların Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım: Katılımcı Yönetim Planları. Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, ss:47-57.
 - Hull, R.B. and Michael, S.E., (1995). Nature-based Recreation, Mood Change, and Stress Restoration. Leisure Sciences, Volume:17, Number:1, pp:1-14.
 - Ioja, C.L., Pătroescu, M., Roziyłowicz, L., Popescu, V.D., Verghelet, M., Zotta, M.L., and Felciuc, M., (2010). The Efficacy of Romania's Protected Areas Network in Conserving Biodiversity. Biological Conservation, Volume:143, Number:11, pp:2468-2476.
 - Kareiva, P., Watts, S., McDonald, R., and Boucher, T., (2007). Domesticated Nature: Shaping Landscapes and Ecosystems for Human Welfare. Science, Volume:316, Number:5833, pp:1866-1869.
 - Karayolları Genel Müdürlüğü, (2016). İl ve İlçeler Arası Mesafe. <http://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Uzakliklar/ililcelerArasiMesafe.aspx>, Erişim Tarihi: 08.01.2016.

- Kellomaki, S., (1978). Recreational Potential of a Forest Stand. *Silva Fennica*, Volume:12, Number:3, pp:179-186.
- Kişisel Görüşme, (2014a). Mersin Silifke Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. Görüşme Tarihi: 07.03.2014.
- Kişisel Görüşme (2014b). Karaekşi Tabiat Parkı. Görüşme Tarihi: 07.03.2014.
- Kişisel Görüşme, (2014c). Pullu ve Dikilitaş Tabiat Parkları. Görüşme Tarihi: 06.03.2014.
- Kişisel Görüşme, (2016a). Kuyuluk Tabiat Parkı. Görüşme Tarihi: 06.03.2014 ve 05.01.2016.
- Kişisel Görüşme, (2016b). Erdemli Çamlığı (Talet Göktepe) Tabiat Parkı, Görüşme Tarihi: 04.01.2016.
- Kişisel Görüşme, (2016c). İncekum (Aydıncık) Tabiat Parkı, Görüşme Tarihi: 04.01.2016.
- Leung, Y. and Marion, J.L., (1999). Assessing Trail Conditions in Protected Areas: Application of a Problemassessment Method in Great Smoky Mountains National Park, USA. *Environmental Conservation*, Volume:26, Number:4, pp:270-279.
- MacKinnon, J., MacKinnon, K., Child, G., and Thorsell, J., (1986). Managing Protected Areas in The Tropics. Based on the Workshops on Managing Protected Areas in the Tropics World Congress on National Parks, Bali, Indonesia, October 1982 Organised by the IUCN Commission on National Parks and Protected Areas.
- Mansuroğlu, S., (2006). Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt:19, Sayı:1, ss:35-46.
- Mersin Orman Genel Müdürlüğü, (2016). Genel Bilgiler. <http://mersinobm.ogm.gov.tr/Sayfalar/Kurulusumuz/GenelBilgiler.asp> Erişim Tarihi: 11.01.2016.
- Mersin Valiliği, (2016). Coğrafya. <http://www.mersin.gov.tr/cografya>, Erişim Tarihi: 06.01.2016.
- Mersin Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, (2013). Mersin İli 2012 Yılı Çevre Durum Raporu. (Hazırlayan Çed, İzin ve Denetim Şube Müdürlüğü).
- Mesire Yerleri Yönetmeliği, (2013). 28578 Sayı ve 5 Mart 2013 Tarihli Resmî Gazete. Çevrimiçi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-9.htm>. Erişim Tarihi: 09.09.2015.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü, (2015). Mersin İli İstatistikleri. <http://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=MERSIN>. Erişim Tarihi: 13.09.2015.
- Milli Parklar Kanunu, (1983). Resmî Gazete. Tarih: 11/8/1983 Sayı: 18132. http://www.ormansu.gov.tr/osb/Libraries/Dok%C3%BCmanlar/2873_say%C4%B1%C4%B1_Milli_Parklar_Kanunu_3.sflb.ashx. Erişim Tarihi: 22.04.2014.
- National Park Service, (2016). Yellowstone National Park. <http://www.nps.gov/yell/index.htm>, Erişim Tarihi: 03.01.2016.
- National Parks Worldwide. (2016). <http://nationalparksworldwide.com/>. Erişim Tarihi: 03.01.2016.
- Orman Genel Müdürlüğü, (2016). Ormancılık İstatistikleri 2014. <http://www.ogm.gov.tr/ekutuphane/Sayfalar/Istatistikler.aspx?> Erişim Tarihi: 03.01.2016.

- Orman Genel Müdürlüğü, (2013) Mesire Yerleri Uygulama Tebliği. <http://www.ogm.gov.tr/Lists/Duyurular/Attachments/54/Mesire%20Yerleri%20Uygulama%20Tebli%C4%9Fi.pdf>, Erişim Tarihi: 08.01.2016.
- Orman Genel Müdürlüğü, (2012). Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Plan 2013-2017. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü.
- Parakash Kala, C., (2005). Indigenous Uses, Population Density, and Conservation of Threatened Medicinal Plants in Protected Areas of the Indian Himalayas. *Conservation Biology*, Volume:19, Number:2, pp:368-378.
- Polat, S. ve Polat, S.A., (2012). Karabük Yenice Ormanları'nın Rekreyasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi. I. Rekreyasyon Araştırmaları Kongresi. 12-15 Nisan 2012, Ss:629-643, Antalya.
- Sağlık Bakanlığı İnşaat ve Onarım Dairesi Başkanlığı, (2010). Türkiye Sağlık Yapıları Asgari Tasarım Standartları Klavuzu 2010. T.C. Sağlık Bakanlığı, http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/s.b.2010_klavuz_lowres_23092010.pdf, Erişim Tarihi: 07.01.2016.
- Sandal, E.K., (2008). Çukurova'nın Kuzeyinde Sayfiye Yaylacılığı. *Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü DOA Dergisi*, Sayı:14, ss:89-118.
- Sandal, E.K. ve Karademir, N., (2013). Kahramanmaraş İlindeki Günübirlik Rekreyasyon Alanlarının Potansiyelinin Belirlenmesi ve Kullanımı İle İlgili Sorunlar. *Türk Coğrafya Dergisi*, Sayı:60, ss:25-36.
- Şimşek, D.S. ve Korkut, A.B., (2009). Kıyı Şeridi Rekreyasyon Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Uygulaması: Tekirdağ Merkez İlçe Örneği. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, Cilt:6, Sayı:3, ss:315-327.
- Tomas, H., (2007). Bushmeat Hunting in The Western Serengeti: Implications for Community-Based Conservation. Doctoral Thesis, Comprehensive Summary.
- Tomczyk, A.M., (2011). A GIS Assessment and Modelling of Environmental Sensitivity of Recreational trails: The Case of Gorce National Park, Poland. *Applied Geography*, Volume:31, Number:1, pp:339-351.
- Toroğlu, E. ve Gürbüz, M., (2008). Andırın İlçesi'nde Sayfiye Yaylaları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:13, Sayı:19, ss:281-300.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2016a). Yıllara Göre İl Nüfusları, 2007-2015, çevrimiçi: <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, Erişim Tarihi: 20.03.2016.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2016b). İl ve İlçelere Göre İl/İlçe Merkezi, Belde/Köy Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızı, 2014, çevrimiçi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059, Erişim Tarihi: 08.01.2016.
- Wagar, J.A., (1964). The Carrying Capacity of Wild Lands for Recreation. *Forest Science, Monograph 7*, pp:1-24.
- Western, D., Russell, S., and Cuthill, I., (2009). The Status of Wildlife in Protected Areas Compared to Non-Protected Areas of Kenya. *PLoS One*, Volume:4, Number:7, pp:6140.
- Woodroffe, R., and Ginsberg J.R., (1998). Edge Effects and the Extinction of Populations Inside Protected Areas. *Science*, Volume:280, Number:5372, pp:2126-2128.
- Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, (2016). 2014 Yıllı İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine Giriş ve Geceleme Sayıları.

Çevrimiçi: <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR,9857/isletme-belgeli-tesisler.html>, Erişim Tarihi: 07.01.2016.

- Yılmaz, H., Karaşah, B. ve Erdoğan Yüksel, E., (2009). Gülez Yöntemine Göre Kafkasör Kent Ormanının Rekreatiyonel Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Cilt:10, Sayı:1, ss:53-61.